

Gondolatok a kath. autonomiáról.

Irta: Adelmann Géza.

Az 1906. évvel kezdődő országgyűlési ciklust megnyitó trónbeszédben egy rég várt reménysugár csillant fel ismét a magyar kath. hívők számára. Amit a kath. közvélemény már évek óta ismételve sürget: a magyarországi kath. autonomia ügyének megoldását íme Ő felsége ünnepélyes nyilatkozatával megígérte. Ez ígéret bizalmat öntött a szívekbe az iránt, hogy az oly régóta elodázott ügy ismét, de ezúttal utoljára, szőnyegre fog kerülni és a legfelsőbb helynek bölcs belátása szerint fog megoldást nyerni.

E körülmény indított arra, hogy a katolikus autonomiáról, annak fogalmáról és céljáról néhány gondolatot adjak közre.

Ha a katolikus autonomia eszméjét teljesen átérteni, s a lelkesedést, melylyel a kath. közvélemény iránta viseltetik, átérezni akarjuk, néhány rövid vonásban át kell tekintenünk a főbb korszakalkotó fordulatokat, melyek a kath. egyház jogi szervezése terén, főként az államhoz való viszonyát illetőleg, lejátszódtak.

Az autonomiának legideálisabb formáját ott találjuk meg az első keresztény egyházban; egy magasztos érzés, a Krisztusi szeretet fűzte össze az őskeresztényeket és az ő egyházközségük önkormányzatának is ez érzés volt éltető eleme, mozgató rugója. Ez magyarázza meg, hogy — bár a három századig tartó üldözések korában is az egyház a hierarchikus szervezést nem nélkülözte — mégis a klérus és laikusok közt az összetartozás érzete oly élénk vala mindenkor, hogy az utóbbiak az egyháznak világi vonatkozású ügyeiben lelkük egész hevével szüntelenül munkálkodni soha el nem mulasztották, és a klérussal való illetén összmunkálkodásukkal ők, a laikusok is nagyban hozzájárultak az evangéliumi igazságoknak a Krisztusi szeretet jelében való elterjesztéséhez.

Az egyház ez időben még magában áll. Az állam, mely eleinte csupán negligálja, később a fejlődő és erősbödő egyházat már

nyíltan a legkegyetlenebb intézkedésekkel üldözi és elnyomni igyekszik. A nagy küzdelemben az eszme győztessé lőn a nyers erő felett és Krisztus egyháza diadalmasan került ki a küzdelemből.

Az idők nagyot változtanak. Az állam keresztény jelleget vesz fel, kielégíti az egyháznak minden anyagi szükségletét, kezébe veszi világi vonatkozású ügyeinek intézését és ezáltal fölöslegessé teszi az autonómiát.

Igy történt ez hazánkban is azonnal a kereszténység behozatalakor. Bármennyire is érezte azonban az államnak ez irányú tevékenysége jótékony áldásait a magyar nemzetnek az egyháztól vezetett kulturális haladása tekintetében, egy káros hatását mégsem tagadhatjuk el, hogy valóságos gyámsághoz szoktatta, kiskorúságban tartotta az egyházat világi ügyeinek intézésében. És ez volt oka annak, hogy, — mikor a XVIII.—XIX. század modern politikai elméletei áthatották a nemzet gondolkodását és új alapokra fektették az állam életműködését, megszüntetvén az 1848: XX. törvénycikkkel annak felekezeti jellegét, immár szükségessé vált az egyház és állam közti viszony szabályozása, — az időknek e változása készületlenül találta az egyházat jogainak kellő megvédésében és az állami protektorátus alatt kifejlődött és szokásjogilag megerősödött intézményeknek az egyház isteni eredetével való összhangba hozásában.

Mióta az állam kivetkőzött ker. kath. jellegéből és a fejlődési tendencia az egyház és állam teljes szétválasztásához vezet, a kath. társadalmon nyugszik a nagy feladat az egyháznak hűséges oltalmazójává lenni, azon egyháznak, a melyben és a mely által legfontosabb lelki szükségleteinket elégítjük ki, mely mint jó anyánk terjeszti ki felettünk védő karjait bölcsönktől sírunkig, mely fájdalomokra gyógyírt és lelkünknek az élet minden hányattatása közt biztos menedéket nyújt.

E körülmények és érzelmi momentumok ébresztették a magyar kath. társadalmat illő kötelességének tudatára, hogy egyházát hatalmával megvédje, erejével támogassa, ezek érelték meg a magyar kath. közvéleményben azon óhajást, sőt jogos követelést, hogy a magyarországi kath. egyház az önkormányzat elvei alapján szerveztessék.

Ennek a követelt autonómiának célja szerinti helyes fogalmi meghatározását adja Szemnecz Emil, mikor azt azon szervezetnek nevezi, melyben „a világi hívek az egyház világi vonatkozású ügyei-

nek a papsággal egyetértésben való intézésére, az egyház jogainak és szabadságainak oltalmára, vagyonának biztosítására, az isteni egyházkormányzat támogatására és megvédésére egyesülnek.“

Ideális gondolat tükröződik vissza Biró Béla felfogásában, ki az autonomia szervezésének főcélját az első keresztények szent szeretetének a tanító- és tanuló egyház tagjai közt való felújításában látja; ő az autonomiában találja biztosítékát a lelki üdvünket érdeklő magasztos cél kultiválásában való együttérzésnek és e magasztos cél elérésére szükséges eszközök megválasztásában és alkalmazásában való együttműködésnek, végül a terhek viselésének testvéries megosztásában és hordozásában való egységes akaratnak és törekvésnek.

Mihályfi Ákos dr. pedig az 1904. évben tartott kath. nagygyűlésen elmondott beszédében, miután az autonomia megvalósítása iránti követelésnek történeti jogosultságát igen helyesen egyrészt a katholicizmusnak a magyar állam kiépítése körül szerzett érdemeiből, másrészt pedig abból a méltányossági szempontból igyekszik kimutatni, hogy a modern magyar államnak a kath. egyházat szintén legalább is egyenlő elbánásban kell részesítenie a többi bevett felekezetekkel, melyek pedig az önkormányzatnak áldásaiban mind részesülnek, az autonomia életbeléptetésének égető szükségességét hangoztatja továbbá, midőn annak legfőbb célját abban összpontosítja, hogy a Krisztus egyháza, a kath. egyház Magyarországon minél szabadabban és így minél sikeresebben fejthesse ki erőit és tevékenységét a lelkek üdvösségére.

Ha ezen a hitélet megvédése szempontjából adott fogalom- és cél-meghatározások a jogászt nem is elégítik ki, mindazonáltal megértetik velünk az autonomia szervezése iránti kívánságok általános, jogos és szükséges voltát.

Az évtizedes eszmecsere és vitakozások által tisztult közfelfogás az autonomia megvalósításával véglegesen rendezhetni véli egyrészt a külső viszonyt az egyház és állam közt, midőn követeli, hogy az autonomia alapján szervezett magyar kath. egyház legyen örököse a történeti kath. egyház jogainak és vagyonának, iskoláit saját szellemében vezesse, alapítványait maga kezelje és saját céljaira használja, nyerjen továbbá helyes megoldást a királyi patronátus kérdése, másrészt az autonomia megvalósítani van hivatva a laikusoknak azon régóta hangoztatott jogos kívánságát, hogy az egyházi kormányzat tekintetében biztosítsák számukra az őket megillető részvétel a világi vonatkozású ügyek elintézésében.

A cél bár tisztán áll, az alkotmányos Magyarország által törvényesen elismerendő kath. autonomia követelésében bár egyetértés jött létre, de a szervezés módozatai, a cél elérésére szükséges eszközök kivitele tekintetében az idők folyamán kongresszustól-kongresszusig az ellentétes nézetek a legvehemensebb küzdelmet vívták egymással. És hogy az ellentétek ma már némileg elsímulnak, a gyakran végletek közt mozgó felfogások immár javarészt kiegyenlítődtek és ennek eredményeként a legutóbbi kongresszustól kiküldött 27-es bizottság többségi javaslata a plénum által elfogadva szentesítésre vár, az a mértékadó körök higgadt belátásának és az ügy iránt való igaz lelkesedésének tudható be.

Hogy autonomiánk kontemplált épületén ma még hiányokat vehetünk észre, az ne aggaszson, a fundamentum erős és ez erős alapon a gyakorlati élet kívánta szükséges alkatrészeit az autonomiának felépíteni lehetséges lesz ; a jó fundamentum a reáépítendő emeleteket ki fogja bírni.

És, ha életképes lesz autonomiánk, — amit erős hittel hiszünk és lelkünkben élő nagy bizalommal remélünk, — úgy e szervezésnek munkáját maga fogja végezni és el fog jönni az idő, mikor a magyar katolikus egyházban a klérikus és a laikus elem az ő autonomiai testületeikben a Krisztusi szeretet és béke jelében fognak ismét egyesülni és minden hívő katolikus ember szive szent érzéstől áthatva a nagy eszméért fog dobogni : Istenért és Hazáért!